

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה – שרים
תאריך: ח' שבט התשנ"ז, 16 ינואר 1997 עדכון: מרץ 2003 מאי 2006 מרץ 2009 מאי 2015מאי 2020 מספר הנחיה: 1.1102	המועד בו נפסקת כהונתו של שר שהתפטר או הועבר מכהונתו בממשלה

המועד בו נפסקת כהונתו של שר שהתפטר או הועבר מכהונתו בממשלה

1. סעיף 22 לחוק-יסוד: הממשלה קובע לאמור:

"(א) שר, למעט ראש הממשלה, רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להתפטר מן הממשלה על-ידי הגשת כתב התפטרות לראש הממשלה; כהונתו בממשלה נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות נמסר לראש הממשלה, זולת אם חזר בו השר מהתפטרותו קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכל כפי שייקבע בחוק.

(ב) ראש הממשלה רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להעביר שר מכהונתו; כהונתו של שר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההעברה מכהונה נמסר לידי, זולת אם חזר בו ראש הממשלה קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכל כפי שייקבע בחוק.

(ג)..."

לעניין העברת שרים מכהונה בממשלת חילופים, כהגדרתה בסעיף 13א לחוק-היסוד, ראו גם סעיפים 43ג ו-43ד(א)-(ב) לחוק-היסוד (כמתואר גם בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1004 בעניין "הפרת עיקרון האחרייות המשותפת").

2. תחילת מרוץ תקופת 48 השעות לעניין העברת שר מכהונתו היא, ככלל, במסירת כתב ההעברה לידי, ועל כן יש לעשות מאמץ סביר למסור את הכתב לידי. ואולם, את דרישת מסירת הכתב לידי השר יש לפרש בפרשנות תכליתית. כך, נפסק על-ידי בית המשפט העליון, כי בנסיבות בהן הודע טלפונית לשר על העברתו מן התפקיד, שליחים חיפשוהו בביתו ובלשכתו, שעה שהשר עצמו סירב בכוונה למסור את מקומו, ניתן לראות בכתב ההעברה מהכהונה כאילו נמסר "כדין" (בג"ץ 5261/04 פוקס נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 446, 456 (2004)). פרשנות אחרת היתה מביאה לתוצאה אבסורדית הסותרת במובהק את כוונת המחוקק. בדרך זו, השר יפסיק בפועל למלא את תפקידו כחבר הממשלה, אך לא יאפשר את השלמת ההליך של העברתו מתפקיד.

3. תכליתה של ההוראה לפיה ההעברה מהכחונה תיכנס לתוקף רק כעבור 48 שעות היא כפולה: לאפשר חרטה של ראש הממשלה (או ראש הממשלה החלופי במקרה של ממשלת חילופים) וחזרתו מן הצעד של העברה מכהונה, ולאפשר לגופים ומוסדות שונים לפעול לאור ההחלטה בדבר העברה מכהונה (הכנסת, המפלגה ועוד).

4. מניתוח התכלית הכפולה של סעיף 22 הגיע בית המשפט בבג"ץ פוקס הנ"ל למסקנה כי יום השבת (אשר הוא יום המנוחה שעמד לדיון באותה פרשה) החל כולו במהלך תקופת 48 השעות הינו חלק מן התקופה. אשר למצב דברים בו מסתיימת התקופה של 48 שעות ביום מנוחה נקבע בסעיף 22 לחוק-היסוד כמצוטט לעיל ובהמשך לכך בסעיף 5ב לחוק הממשלה, התשס"א-2001 הסדר פרטני לעניין הפסקת הכהונה של שר (הן בדרך של העברה מכהונה והן בדרך של התפטרות). הסדר זה מורה כי אם הסתיימה תקופת 48 השעות ביום מנוחה (כמשמעותו בסעיף 5ב האמור) יידחה סיומה עד ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה בשעה 10:00. הסדר זה עולה בקנה אחד עם פסיקתו בעניין דומה של בית המשפט, שניתנה טרם חקיקתו (ראו: ע"א 5813/96 דיאב נ' עיריית תמרה פ"ד נא(1) 241 (1996)).